
Yaliyomo

Utangulizi

Kukodisha Nyumba

Kukodisha au Kukodisha Mkataba	2
Amana	2
Hoja katika orodha ya kukagua	3
Mwenye nyumbaUhusiano	3
Meneja wa Mali.....	3
Kusonga nje.....	4

Kuweka Nyumba yenye Afya

Jikoni	6-11
Kisima	7
Jiko.....	8
Jokofu.....	9
Kipashio	10
Makabati na Kauri	11
Chumba cha kupumzika.....	12
Chumbani.....	13
Bafuni	14-15
Vyoo	14
Kisima na Bafuni	15
Chini ya Nyumba.....	16
Maeneo ya Kawaida	17

Kuzuia Matatizo

Mende, Panya, na Panya.....	20
Kunguni.....	21
Kuvu	22
Uvujaji wa Maji	23
Kuongoza Sumu	24
Takataka na Matengenezo ya Yadi	25

Usalama na Ulinzi

Moshi Kengeri	28
Udhibiti wa joto.....	29
Monoksidi ya Kaboni.....	30
Moshi	31
Moto mdogo na Kizima moto	32
Kemikali na Vifaa vya Kusafisha.....	33

Kupata Msaada

Nani wa Kupigia Simu	36
----------------------------	----

Utangulizi

Madhumuni ya kitabu hiki ni kutoa taarifa ambazo unahitaji kutumisha nyumba salama na yenye afya kwako na familia yako na iliandikwa na **Ngo Hna**, mkimbizi. Wakati Ngo alipohamia Marekani, aliona kwamba Wamarekani wengi wapya wanakabiliwa na changamoto ngumu wakati wa kuwasili kwa mara ya kwanza na moja ya marekebisho makubwa yanatumika maishani katika nyumba mpya. Kwa mfano, katika sehemu nyingi za dunia watu hawawezi kupika na stovu ya umeme au gesi kama wanavyofanya huko Amerika. Kwa hiyo, Wamarekani wengi wapya wana uzoefu mdogo wa kusafisha na kudumisha gesi au stovu za umeme na wanaweza kuvunja stovu kutokana na matumizi mabaya rahisi. Wakazi wengi wapya pia hawajui gesi au joto la umeme na hawajui haja ya kengele za moshi na detectors za monoksidi ya kaboni. Kitabu hiki kitakusaidia kujifunza kuhusu nyumba yako mpya ili uweze kuepuka makosa rahisi ambayo yanaweza kusababisha matatizo makubwa.

Kuweka nyumba safi, salama ni mojawapo ya njia muhimu za kulinda afya ya familia yako na kupunguza mfadhaiko, mzio, pumu, na kuenea kwa vijidudu. Ni matumaini yetu kwamba kitabu hiki kinatumika kama rasilimali ya kumbukumbu, au orodha ya kukaguliwa, ya kile kinachohitajika kufanywa-na kile kinachohitajika kuepukwa-ili kudumisha nyumba salama na safi. Kwa hivyo unaweza kusoma kitabu chote au kutafuta tu mada fulani ambayo yanakuvutia.

Wakati kitabu hiki kitawasaidia wakazi wote wapya na kwa mara ya kwanza kukodisha, imeundwa mahsusi kwa wahamiaji wapya na wakimbizi. Wamiliki wa nyumba, mameneja wa mali, na mashirika ya kusaidia wanaweza pia kupata ni muhimu kuelewa vyema baadhi ya changamoto ambazo wakimbizi na wahamiaji wanakabiliana nazo wakati wa kuwasili Marekani.

Tungependa kuwashukuru watu na mashirika yafuatayo kwa kazi yao na kujitolea kwa mradi huu:

Wapangaji wa RRRS, Washauri Muhimu
Ngo Hna, Mratibu wa Mradi na Mwandishi
Cathy Salomon Sweet, Mchoraji
Christine Legg, Mbunifu wa Picha
Michael Coniff, Mkurugenzi Mtendaji wa RRRS
Djifa Kother, Meneja wa Uendeshaji wa RRRS
Henry Fitts, Usimamizi wa Misaada na Mratibu wa Utafiti wa Jiji la Rochester
Rochester Healthy Homes Ushirikiano, Washauri
Muungano wa Kuzuia Sumu ya Kuongoza, Washauri

Iliwezekana kupitia ushirikiano na Jiji la Rochester.
Ufadhili wa ruzuku unaotolewa kupitia Miji ya Uwekezaji wa Uwajibikaji na Mpango wa ruzuku ya utekelezaji wa mkakati (Miji RISE).
Mpango wa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali ya New York, uliosimamiwa na Washirika wa Jumuiya ya Enterprise, Inc.

Copyright (Haki miliki): Biashara na Mwanasheria Mkuu wa NYS

Kukodisha Nyumba

- Kukodisha au Kukodisha Mkataba
- Amana
- Sogeza kwenye Orodha ya Ukaguzi
- Uhusiano wa Mwenye Nyumba
- Meneja wa Mali
- Kuama

Kukodisha au Kukodisha Mkataba

Makubaliano ya kukodisha au kukodisha ni mkataba kati yako na mtu anayemiliki na kutunza jengo lako au ghorofa. Mtu huyu pia anajulikana kama “mwenyenyumba.” Makubaliano ya kukodisha au kukodisha inakuambia unaporuhusiwa kuingia, wakati lazima uondoke, na sheria za kuishi katika ghorofa. Unapaswa kusoma kukodi yako kabla ya kuisaini na kuhakikisha kuwa unaelewa kila kitu. Ikiwa huelewi kitu katika kukodi, muulize rafiki au mkalimani asome pamoja nawe. Hutaweza kuhamia katika ghorofa bila kusaini kukodisha. Hakikisha kupata nakala ya kukodi iliyosainiwa.

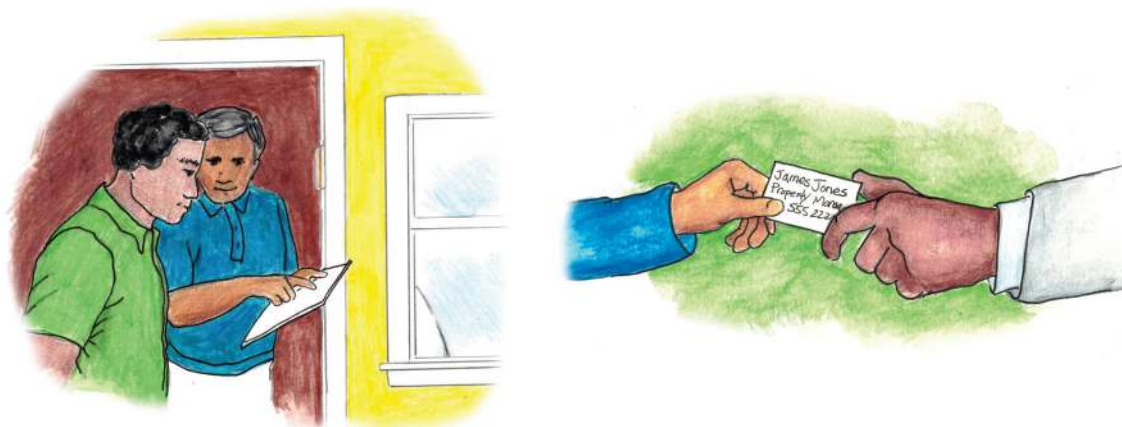

Amana

Mbali na kusaini kukodisha, utahitaji kumpa mwenye nyumba yako amana kabla ya kuruhusiwa kuhamia. Amana kawaida ni kiasi sawa cha fedha kama kodi ya mwezi mmoja. Ikiwa kodi yako ni \$500 na amana yako ni \$500, basi utahitaji kulipa mwenye nyumba \$1000 kabla ya kuruhusiwa kuhamia kwenye ghorofa yako. Ukifuata sheria zote juu ya kukodisha, mwenye nyumba atakupua amana yako unapotoka nje. Kamaghorofa imeharibiwa au haufuati sheria, basi amana haitarudishwa kwako.

Orodha ya Kuingiya-Nyumba

Kabla ya kuhamia nyumbani kwako mpya, muulize mwenye nyumba yako kwa Orodha ya Hoja-Katika Orodha ya kukagua. Ni muhimu sana kwenda juu ya kila kitu kwenye Orodha ya Hoja-In na mwenye nyumba yako kabla ya kuhamia nyumba yako mpya. Orodha ya Hoja inaelezea hali ya ghorofa na kile mwenye nyumba anatarajia kufanya kwa muda mrefu kama unaishi huko. Kwa mfano, inaweza kusema kwamba kuna vigae vilivyopasuka bafuni au shabiki aliyevunjika jikoni. Inaweza pia kujumuisha maelezo kuhusu lini na wapi unapaswa kuweka takataka zako au vitu vingine vya matengenezo. Kumbuka, mwenye nyumba atakutoza pesa zaidi ikiwa utaharibu vitu au usifuate sheria ili iwe muhimu uende juu ya Move-In Checklist kwa makini. Ikiwa hukuelewa, au unahitaji msaada, unaweza kuwauliza marafiki zako au mwenye nyumba kukupa mkalimani.

Uhusiano wa Mwenye Nyumba

Muulize mwenye nyumba yako kwa maelezo yake ya mawasiliano; ambayo ni pamoja na, jina lake, namba ya simu, barua pepe, na anwani ya ofisi. Hii ni muhimu sana kwa sababu kama kitu kitatokea ndani ya nyumba, utahitaji kumwita mwenye nyumba yako na hivyo anaweza kukusaidia.

Meneja wa Kiwanja

Wakati mwingine kutakuwa na meneja wa mali ambaye anafanya kazi kwa mwenye nyumba. Mtu huyu atakusaidia kwa matengenezo au maswali yoyote uliyonayo kuhusu nyumba yako mpya. Hakikisha kumuuliza mwenye nyumba ikiwa kuna meneja wa mali, na ikiwa ni hivyo, pata maelezo yao ya mawasiliano, pia.

Kuama

Angalau mwezi mmoja kabla ya kuondoka, acha mwenye nyumba yako ajue kwamba unaondoka. Hakikisha unaenda kwenye orodha ambayo ulipitia ulipohamia kwenye ghorofa yako ili kuhakikisha kuwa unaacha ghorofa yako kama ulivyoipata. Safisha ubao na vifungo ili kuhakikisha kuwa hauachi chochote nyuma.

Ikiwa hakuna uharibifu na kila kitu kiko katika sura nzuri, utakuwa na uwezekano mkubwa wa kupokea amana yako nyuma.

Mambo ya Kufanya

	Pitia Mkataba wa Kukodisha au Kukodisha na uhakikishe kwamba unaelewa kile kinachotarajiwa.
	Pitia Orodha ya Hoja-In na mwenye nyumba na uangalie uharibifu wowote au vitu vinavyokosekana kabla ya kuhamia.
	Pata mawasiliano ya mwenye nyumba habari.
	Wasiliana na mwenye nyumba yako haraka iwezekanavyo ikiwa kuna masuala na ghorofa yako.
	Hakikisha kupata nakala ya kukodi iliyosainiwa na kuitambaza ili kuhifadhi nakala ya dijiti mtandaoni. Ikiwa huna kitambazo, chukua picha nzuri ya ubora wa kila ukurasa.

Mambo Yasifanye

	Usivunje sheria zozote ambazo zimeelezwa katika kukodi kwako.
	Usichelewa kulipa kodi yako.

MUHIMU: Usiingia bila kukodisha iliyosainiwa.

Kuweka Nyumba Yenye Afya

- Jikoni
- Chumba cha Kuishi
- Chumba cha Kulala
- Bafuni
- Chini ya Nyumba
- Maeneo ya kawaida

Jikoni

Jikoni mara nyingi ni chumba favorite katika nyumba kwa sababu ni mahali watu kupika na kufurahia chakula cha ajabu. Inaweza pia kuwahatari zaidi kwa sababu kama hutafuata maelekezo kwa kila vifaa, unaweza kusababisha moto, kuharibu mabomba, au kuwafanya watu wagonjwa kwa sababu ya vijidudu, panya, na mende ambao huvutiwa na jikoni chafu. Weka jiko safi na ufuate sheria kwa kila eneo katika jikoni yako, na utafurahia milo mingi ya furaha na marafiki na familia.

Mambo ya Kufanya

✓	Weka safi ya jikoni yako - kufagia sakafu, kufuta hesabu, na kuweka chakula chako yote mbali.
✓	Jifunze kutumia vifaa vizuri ili wasivunje au kusababisha uharibifu.
✓	Weka takataka katika chombo kilichofungwa.
✓	Safisha masahani yako baada ya kuzitumia.
✓	Weka takataka kwenye chombo kilichofungwa na mfuko wa takataka za plastiki.

Mambo Yasifanye

✗	Kamwe usiache chakula usiku mmoja. Itavutia mende na panya.
✗	Usiache sahani chafu na sufuria zilizokaa kwenye sink au kukabiliana.

Kisima

Mtiririsho wa kisima umeunganishwa na mabomba yote katika ghorofa yako. Kwa hiyo, ni muhimu kutofunga mtiririko wa kuzama na taka ya jikoni au grisi au itacheleza mabomba yote katika ghorofa yako.

Mambo ya Kufanya

	Osha masahani yako baada ya kila wakati unapozitumia.
	Weka chakavu za chakula kwenye takataka.
	Acha mtiririsho wa maji kwenye kisima ili kuzuia chakavu ndogo za chakula kwenda chini kwenye mfereji.
	Tupu uchafu kutoka kunyoosha mtiririsho ndani ya takataka baada ya kutumia kisima.
	Safisha kisima na kuipanguza kavu ili kuweka panya na mende mbali.

Mambo Yasifanye

	Kamwe usiweke vichaka vyachakula, kama vile mayai, viazi au vitunguu, salade, mifupa, au mashimo ya matunda, chini ya mfereji.
--	--

MUHIMU: Usimwagie grisi ya kupikia au mafuta ndani ya kisima. Hii itafunga mtiririsho na inaweza kusababisha muswada wa ukarabati wa gharama kubwa. Badala yake, kuokoa mitumbi ya zamani na makopo na kuzitumia kumwaga mafuta ya kupikia na grisi ndani; hizi zinaweza kufunikwa na kifuniko au shahe, kufungwa kwenye mfuko, na kuwekwa kwenye takataka mara moja baridi.

Jiko

Jiko ina makoko juu na tanuri chini ya kupika chakula. Jiko ni ghali lakini Ukitunza jiko yako, inapaswa kudumu kwa miaka mingi. Kuweka usafi wa jiko ni muhimu ili kuifanya iweze kufanya kazi ili kuzuia moto.

Mambo ya Kufanya

✓	Weka chakula chako kwenye sufuria na sufuria.
✓	Anza na joto la chini (LO) na polepole kuongeza joto.
✓	Panguza spills za chakula mara moja.
✓	Safisha jiko kila siku.
✓	Tumia kipepeo kuweka moshi na mafuta kutokana na kutengeneza nyumba yako kunusa harufu mbaya.

Mambo Yasifanye

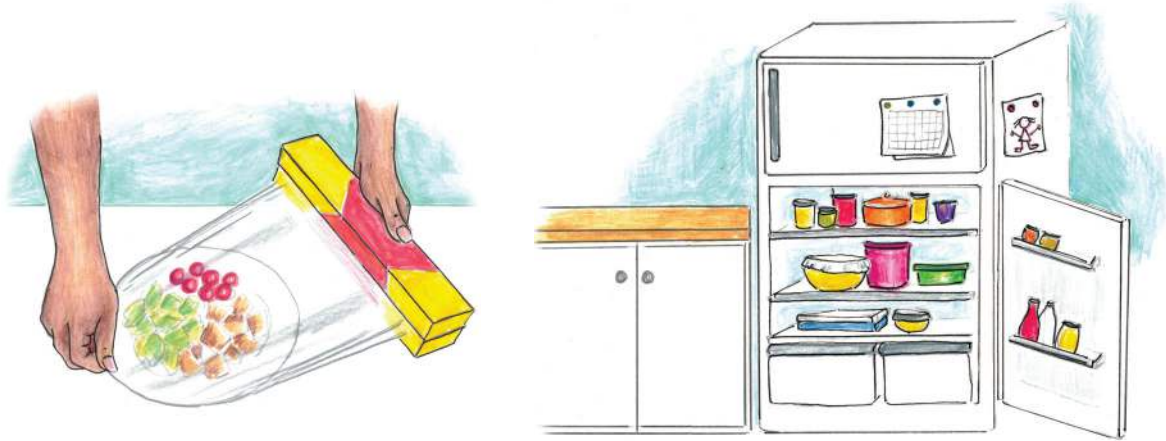
✗	Kamwe usiache jikoni wakati Jiko "iko juu" ili kuepuka moto.
✗	Usitumie jiko kupasha joto nyumba yako kwa sababu harufu ya gesi inaweza kukufanya mugojwa. Pia ni ghali sana kwa joto kwa njia hii.
✗	Usipike moja kwa moja kwenye moto wa gesi; tumia sufuria n asufuria.
✗	Usitumie pamba ya chuma au waya kusafisha stove.

IMPORTANT: Kamwe usipika chakula moja kwa moja kwenye kichomaji. Hii inaweza kuharibu burners na kuvunja jiko. Badala yake, tumia tu sufuria au sufuria wakati wa kutumia jiko. Muulize mwenye nyumba yako kama unaweza kutumia grill ya nje ya barbeque kupika chakula. Mbuga nyingi za mitaa zina grills kwa matumizi ya umma.

Jokofu

Kokota huweka chakula chako baridi na salama kula. Ni muhimu kuweka jokofu safi na kuweka katika joto sahihi ili kuepuka kupata kila mtu mgonjwa.

Mambo ya Kufanya

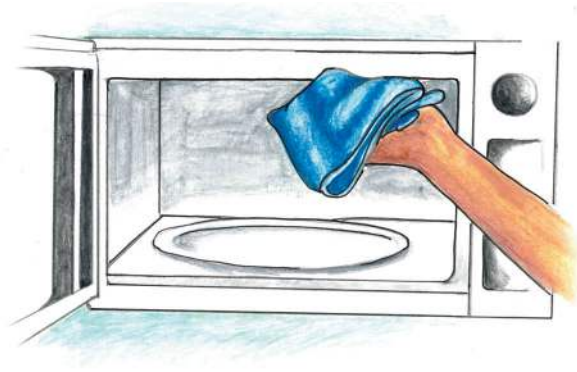
✓	Weka chakula chako kwenye sahani nafunika kwa usawa wa plastiki au kifuniko kabla ya kuiweka kwenye jokofu.
✓	Panguza vyenye mili mwagika mara moja.
✓	Safisha ndani ya jokofu na simbo na maji ya uvuguvugu.
✓	Weka mazingira ya joto katika kiwango sahihi ili kuweka baridi ya chakula.
✓	Angalia kile unachoweka kwenye jokofu na utupe chakula kilichokwisha muda wake.

Mambo Yasifanye

✗	Usiweke chakula moto sana kwenye jokofu.
✗	Usiache mlango wa jokofu wazi.
✗	Usizuie chini ya jokofu; hapa ndipo hewa inapotoka.

Kipashio

Kipashio inaweza kupika na kukariri chakula haraka, hivyo kuweka saa kwa dakika chache na kuangalia chakula chako. Ikiwa inahitajika, unaweza daima kuongeza muda zaidi na kuendelea kupika.

Mambo ya Kufanya

✓	Tumia kinus saa kama ilivyoelekezwa.
✓	Safisha kipashio yako na sifongo ya maji masafi au kitambaa kila wiki.
✓	Angalia sahani kabla ya kuziweka kwenye microwave hadi hakikisha wamebandikwa "kipashio salama."

Mambo Yasifanye

✗	Usitumie mabamba ya plastiki au karatasi kwenye kipashio.
✗	Kama huna uhakika kama sahani ni kipashio, usitumie.
✗	Kamwe usiweke vyuma, mashashe, au sufuria na sufuria katika kipashio..

Makabati na Kinyumejuu

Makabati yataweka vifaa vyako vya jikoni safi na kupangwa. Hakikisha kuandaa jikoni yako na uchague makabati tofauti kwa ajili ya chakula, sahani, sufuria na sufuria, na vifaa vya kusafisha.

Ju ya kisima lazima ihifadhiwe safi sana ili kuepuka bakteria hatari ambayo itakufanya wewe na familia yako wagonjwa.

Mambo ya Kufanya

✓	Panguza meza ya kula na ju ya kisima kabla na baada ya kila matumizi.
✓	Linda kinyume na uharibifu. Tumia bodi ya kukata kukata vitu na kuweka taulo au kitanda chini ya sufuria za moto na sufuria kabla ya kuziweka kwenye kukabiliana.
✓	Endelea kusafisha vifaa katika makabati chini ya kisima.
✓	Tumia “Gufuli kwa watoto” kwenyemilango ya baraza la mawaziri ili kuwazuia watoto wadogo wasije kupata vifaa hatari vya kusafisha.

Mambo Yasifanye

✗	Kamwe usiache chakula inje ya kukabiliana bila kukifunika. Hii itavutia wadudu, panya, na nzi wa chakula.
✗	Kamwe usiache vifaa vya kusafisha karibu na chakula au mahali ambapo watu wanakula.

Chumba Cha Kupumzika

Chumba cha kupumzika ni mahali ambapo familia hutumia muda pamoja na marafiki. Hii mara nyingi ni chumba cha kwanza unachoenda unapoingia nyumbani kwako na kama samani, kama kochi na viti, televisheni (TV), na labda vitabu vya vitabu na maeneo kwa wanasayura wadogo.

Mambo ya Kufanya

✓	Vua viatu unapoingia ndani ya nyumba.
✓	Safisha samani zako angalau mara moja kwa wiki.
✓	Funga mlango wako wa nje wakati wote.
✓	Ukifungua madirisha, hakikisha unaweka kiwamba cha dirisha.
✓	Weka chumba safi kwa kuweka vitu nyuma ambapo ni mali yako wakati unapoondoka chumbani.

Mambo Yasifanye

✗	Usimwagie viowevu kwenye zulia au sakafu. Hii italokea kupitia tabaka chini na itafanya madoa ambayo ni vigumu kuondoa.
✗	Usiruhusu mtu yeyote kupanda au kuruka kwenye kiti.
✗	Kamwe usilete samani zilizopatikana barabarani nyumbani kwako.
✗	Usiangushe chakula au makombo kwenye sakafu au samani.
✗	Usiwaruhusu watoto kukwaruza au kuchora kwenye kuta au milango.

Chumbani

Chumba cha kulala ni mahali unapolala na kuhifadhi nguo zako. Ni muhimu kuweka chumba hiki safi ili kuepuka vumbi na ukingo ambao unaweza kusababisha mzio na kuwafanya watu wagonjwa.

Mambo ya Kufanya

✓	Kufanya kitanda.
✓	Kuweka nguo katika chumba au katika dressers.
✓	Fagia au utupu angalau mara moja kwa wiki.
✓	Hakikisha una kengele ya moshi katika kila chumba.

Mambo Yasifanye

✗	Usilete au kula chakula chumbani.
✗	Usiache nguo chini.
✗	Usitumie vipofu vya dirisha kukausha nguo au kunyongwa.

Vyoo

Ni muhimu kuweka chooni safi sana kwa sababu kuna vijidudu vingi na bakteria ambavyo vinaweza kuwafanya watu wagonjwa. Sakafu za unyevu zinaweza pia kusababisha watu kuteleza na kuumizwa.

Mambo ya Kufanya

✓	Safisha choo chako angalau mara moja kwa wiki. Panguza mkojo kutoka sakafuni mara moja.
✓	Wafundishe watoto wako wasiwasukugeze wanasayuni wao au vitu vingine chini ya choo.
✓	Karatasi ya choo tu na taka za kimwili.
✓	Nawa mikono na sabuni na utumie sume kukausha mikono yako.

Mambo Yasifanye

✗	Kamwe usisafishe bidhaa za usafi wa wanawake, chakula cha taka, taulo za karatasi, kiasi kikubwa cha karatasi ya choo, sabuni, au vitu vingine chini ya choo.
---	---

Kisima na Bafuni

Ni muhimu kuweka maji kwenyebafuni na sio sakafuni ili kuzuia uharibifu wa sakafu na kuzuia ukingo kukua.

Mambo ya Kufanya

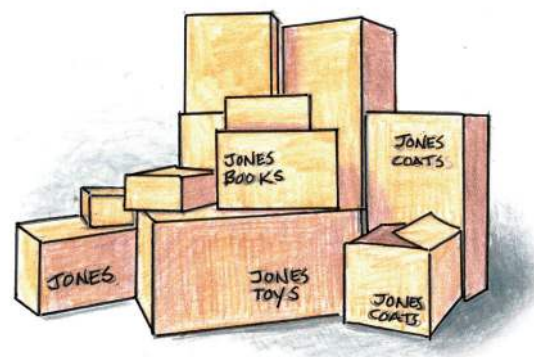
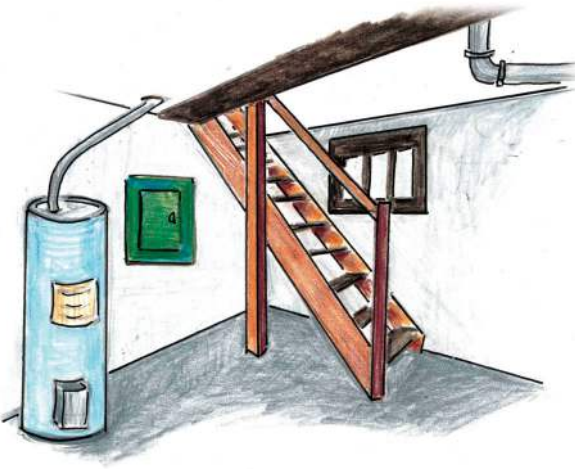
✓	Safisha kisima na kuoga kila baada ya siku chache ili kuzuia vidudu na ukingo.
✓	Weka chujio kwa wote kuzama na bathtub wakati wote kuzuia nywele kuzuia mfereji.
✓	Tumia pazia la kuoga la inazuia maji.
✓	Daima weka pazia la kuoga ndani ya bafuni, na daima safisha maji kwenye sakafu mara moja.
✓	Fungua dirisha au tumia kitu chabalidi wakati wa kuoga ili kuweka bafuni kutoka kupata mvuke na kulowesha, ambayo husababisha mold kukua.

Mambo Yasifanye

✗	Usiruhusu nywele au vitu vingine vyovyote kwenda chini ua mifereji.
✗	Usitunze nguo zilizoloana au kutoka inje ya bafuni ili kuzuia sakafu zilizoloa.

Chini Yanyumba

Nyumba nyingi ni za zamani, na msingi zina sakafu za saruji na kuta. Ni muhimu kuweka eneo hili safi na kavu ili kuepuka mende na kuvutia mende na panya.

Mambo ya Kufanya

✓	Kuandaa masandugu au vitu vingine na uviweke safi na nadhifu. Hakikisha umeweka lebo vitu vyako.
✓	Fagia sakafu na kuweka usafi wa msingi ili kuweka panya na mende mbali.
✓	Kama kuna maji katika mu vitu vya plastiki kwa msingi, mupigie simu mwenye nyumba yako.

Mambo Yasifanye

✗	Usiweke kitu chochote karibu na tanuru au hiti ya maji ya moto. Weka maeneo haya wazi ili kuzuia moto na kuruhusu upatikanaji rahisi.
✗	Weka vitu vyako mbali na masandugu ya matumizi, tanuru, hiti ya maji, au vitu vingine vyovyote ambavyo mwenye nyumba anaweza kuitaji na kubipata.
✗	Kamwe usiwe takataka yako kwa msingi.
✗	Kamwe usihifadhi takataka zako kwenye nyumba.
✗	Kama kuko maji kwa msingi, muite mwenye nyumba.

Maeneo ya Kawaida

Nyumba kwa kawaida zina maeneo ya kawaida ambayo hushirikiwa na majirani. Kwa mfano, unaweza kushiriki ukumbi, barabara, au nyuma ya nyumba na majirani zako. Unaweza pia kushiriki maeneo ya msingi au kuhifadhi na familia zingine nyumbani.

Mambo ya Kufanya

✓	Pata kujua majirani zako.
✓	Weka vitu vyako vilivyopangwa na uachenafasi kwa wengine wanaoshiriki nafasi hiyo.
✓	Safisha baada ya kutumia eneo la kawaida na uiweke safi kwa majirani zako.
✓	Wasiliana na mwenye nyumba yako ukiwa una wasiwasi wowote ambao hauwezi kutatuliwa.
✓	Safisha kwenye unapitia ndani ya nyumba.

Mambo Yasifanye

✗	Usiache vitu vyako katika maeneo yote ya kawaida; acha nafasi kwa majirani zako.
✗	Usiguse au kutumia vitu vyovyote vilivyoachwa katika eneo la kawaida ambalo siyo lako.

Kuzuia Matatizo

- Mende, Panya, na Panya
- Madudu
- Kuvu
- Uvujaji wa Maji
- Sumu ya Kuongoza
- Matengenezo ya Taka na Yadi

Mende, Panya, Na Madudu

Mende, Panya, na Madudu kubeba ugonjwa na inaweza kuifanya familia yako kuwa mgonjwa sana. Pia huingia kwenye ubao wa makombe na kuharibu chakula chako.

Mambo ya Kufanya

✓	Funga takataka zako na uiweke kwenye binti ya inji ya taka kila usiku.
✓	Safisha vyenye ali tema mara moja.
✓	Safisha kisima, jiko na hukabiliana kila usiku kabla ya kwenda kula.
✓	Weka rafu za baraza la mawaziri bila makombo na chakula.
✓	Hakikisha chakula chote kimefungwa na kuhifadhiwa vizuri.

Mambo Yasifanye

✗	Usilete chakula ndani ya Chumba cha kupumzika au chumbani.
✗	Kamwe usiache sahani chafu katika kisima – ya oshe haraka iwezekanavyo.

Kunguni

Ni muhimu kuweka kitanda chako safi ili kuzuia kunguni, ambayo inaweza kukuuma wewe na watoto wako na ikakufanya uwe mgonjwa. Kunguni kuishi katika mikunjo ya kitambaa, mahali ya kuta, Katika Mazulia na malazi na kitanda.

Mambo ya Kufanya

	Tumia vifuniko vya godoro.
	Weka bakuli za plastiki za maji chini ya miguu yako ya kiti kukamata kunguni.
	Utupu mazulia yako, magodoro, na fanicha.
	Fuwa shuka zako na maji ya moto na kavu na joto kali.
	Epuka kunguni kitanda. Dawa ya mdudu wa kitanda (viutilifu) inaweza kuwa hatari kwa watu ikiwa itatumika vibaya. Muulize mwenye nyumba yako kwa maelekezo kabla ya kutumia viutilifu vyoyote au mpigie simu mwenye nyumba yako na uwaulize kutuma mteketezaji mtaalamu.

Mambo Yasifanye

	Usiache nguo zako au kufua kwenye sakafu.
	Usipuuze kunguni - hawatakwenda mbali usipokuwa ukiwaondoa.

MUHIMU: Kamwe usilete samani ambazo unazipata mtaani nyumbani kwako kwa sababu mara nyingi zimejaa mende na panya na zinaweza kukufanya wewe na familia yako kuwa wagonjwa.

Ukungu

Matangazo meusi can inaonekana chini ya kisima, vipande vya bafu na hata kwenye sakafu na kuta zako. Hii ni ukungu na inakua katima maeneo yanayo kuwa waji. Inaweza kuwa hatari sana na kusababisha matatizo ya kupumua.

Mambo ya Kufanya

✓	Angalia chini ya kisima, karibu na madirisha, na bafuni na uhakikishe kuwa maeneo haya yanakauka na safi.
✓	Fungua dirisha au tumia kitu cha hewa wakati wa kuoga ili kuzuia unyevu kujenga.

Mambo Yasifanye

✗	Usiondoke unyevu vitu vilivyo chini ya jikoni au bafuni huzama kwa sababu vinaweza kusababisha ukungu kukua.
✗	Kamwe usifute ukino kwa mikono yako. Vaa barakowa na usafishe na sabuni maalum.

Uharibifu wa Maji

Mkato na mabomba yanaweza kuanza kuvuja na kusababisha uharibifu wa gharama kubwa nyumbani kwako. Maji yanaweza pia kuharibu sakafu za bafuni wakati maji mengi yanapopiga sakafuni na hayasafishwi mara moja.

Mambo ya Kufanya

✓	Daima weka sakafu ya bafuni kavu.
✓	Daima tumia mope na ndoo kusafisha sakafu.
✓	Ukiona vivuko chini ya kuzama kwako, acha kutumia maji na uwaambie mwenye nyumba yako.

Mambo Yasifanye

✗	Usitumie maji mengi sana unaposafisha sakafu. Ni rahisi kwa maji kuvuja kupitia sakafu na kusababisha uharibifu. Sakafu sio inazuwia maji.
✗	Mabomba hayana nguvu sana. Usitumie vitu kwenye mabomba kwenye chini ya nyumba kwa sababu hiyo inaweza kusababisha uharibifu wa mabomba ambayo yatasababisha uvujaji. Aina hii ya uharibifu itasababisha pesa nyingi kurekebisha.

Sumu ya Kuongoza

Baadhi ya rangi katika nyumba za zamani ina kuongoza, ambayo ni hatari. Ukiona rangi inapasuka, safisha mara moja na uiweke kwenye takataka. Kamwe usiwaruhusu watoto kugusa hawa au kuweka haya mdomoni.

Mambo ya Kufanya

✓	Kuangalia kwa rangi na kusafisha yao kama kuona yoyote juu ya windowsills au sakafu.
✓	Muulize mwenye nyumba yako kuangalia rangi ya kuongoza kama wewe kuona rangi yoyote.
✓	Uliza Mji wa Rochester na kuangalia rangi kwa kuongoza kwa kupigia 585-428-6520
✓	Mwambie mfanyakazi wako wa kesi kama unafikiri mtoto wako amekula chipsi zozote za rangi.

Mambo Yasifanye

✗	Usifuta au kuchaguwa rangi ya zamani mbali kuta au panguza.
✗	Usiwaruhusu watoto kugusa chipsi za rangi.
✗	Kamwe usiweke chipsi za rangi mdomoni.

Matengenezo ya Taka na Yadi

Ni muhimu pia kuweka inje ya nyumba yako salama na safi. Weka njia za kutembea wazi ili iwe rahisi kuingia na kutoka nyumbani kwako. Taka zinapaswa kuhifadhiwa katika vyombo vya kufungwa ili kuzuia wanyama wasifanye fumbo. Ni wajibu wako kunyoa matembezi katika majira ya baridi na kusafisha matawi, takataka, au kitu kingine chochote kilicho katika yadi yako.

Mambo ya Kufanya

✓	Koleo kutembea yako katika majira ya baridi.
✓	Kuchukua takataka na vifusi katika yadi yako na barabara kuweka jirani yako kuangalia nzuri.
✓	Weka takataka zote na urejeleze katika pipa sahihi.
✓	Muulize mwenye nyumba yako siku ambazo ni “siku za takataka” hivyo unajua wakati wa kuweka mapipa yako nje.
✓	Leta takataka zako na uchakataji mapipa nyumbani kwako baada ya malori ya takataka kuwatupu.

Mambo Yasifanye

✗	Kamwe usiweke takataka zako katika pipa ya jirani yako au yadi.
✗	Usiruke vitu nje. Inaweza kuwa hatari ya moto na inafanya iwe vigumu kwa watu kuingia ndani na nje ya nyumba.
✗	Kamwe usichome takataka au vitu vingine.

Usalama na Ulinzi

- Kengele ya Moshi
- Monoksidi ya Kaboni
- Joto
- Gesi
- Moto
- Vifaa vya Kusafisha

Kengele ya Moshi

Kengele za moshi zinakutakia moshi na moto katika ghorofa yako na utakulinda wewe na familia yako salama. Kuondoa kengele za moshi ni ukiukaji wa kanuni za jiji.

Mambo ya Kufanya

✓	Hakikisha kengele yako ya moshi inafanya kazi.
✓	Betri zinahitaji kubadilishwa mara pili kwa mwaka. Kengele za moshi zitakusaidia kujua wakati betri zinahitaji kubadilishwa.
✓	Kama kengele ya moshi inalia, toa kilamtu inje ya ghorofa na upigie simu 9-1-1.

Mambo Yasifanye

✗	Kamwe usizime kengele yako ya moshi.
✗	Kamwe usitoe betri za kengele za moshi na uzitumie kwa kitu kingine.
✗	Kamwe usiondoe au kutupa kengele ya moshi.
✗	Wala usijifiche ndani ya chumba au chini ya kitanda ikiwa kuna moto. Toa kila mtu inje na upigie simu 9-1-1.

Udhibiti wa Joto

Wakati wa majira ya baridi, unahitaji kuwasha thermostat kudhibiti joto. Hewa ya joto itatoka kwa “vents”, au nyasi za chuma, ambazo ziko kwenye ukuta au sakafu.

Mambo ya Kufanya

✓	Jifunze jinsi ya kutumia hit kudhibiti joto katika ghorofa yako.
✓	Weka madirisha kufungwa (pamoja na madirisha ya dhoruba ya inje ambayo yanafunika skrini).
✓	Weka eneo karibu na tundu wazi na safi.
✓	Mavazi kwa ajili ya hali ya hewa; kuvaa nguo joto nakuweka joto akageuka chini kuokoa fedha.

Mambo Yasifanye

✗	Kamwe usitumie jiko kuchamsha nyumba.
✗	Usiwekwe samani mbele ya matundu hit kwa sababu itazuia joto kwenda chumbani.

Kaboni Monoksidi na Gesi Asilia

Gesi ya monoksidi ya kaboni husababishwa na uvujaji wa gesi au mafuta mengine hatari. Ghorofa yako inaweza kuwa na kengele ya monoksidi ya kaboni ili kukuonya ikiwa kuna uvujaji wa gesi. Uvujaji wa gesi unaweza kukufanya uwe mgonjwa sana na unaweza kusababisha moto au mlipuko.

Mambo ya Kufanya

✓	Hakikisha kufunga detector kaboni monoksilimu. Zinaweza kusakinishwa kwenye ukuta au kuziba kwenye plahaki.
✓	Daima hakikisha jiko lako limezimwa wakati haitumiki.
✓	Ikiwa kuna harufu kali ya gesi, chukua simu yako na utoke ndani ya nyumba kabla ya kupiga simu 9-1-1.
✓	Weka eneo karibu na tanuru lako safi na wazi ya masanduku ili mtu aweze kusoma habari iliyowekwa.

Mambo Yasifanye

✗	Usipuuze harufu ya gesi.
✗	Usiache jiko yako ya gesi kwenye joto nyumba.
✗	Wala usiyafuate usiyo nanyi. Ikiwa imevunjika, pigamwenye nyumba yako na uache kurekebisha mtaalamu.

Sigara

Uvutaji sigara sio mzuri kwako au familia yako na wamiliki wengi wa nyumba hawaruhusu uvutaji wa sigara ndani ya nyumba.

Mambo ya Kufanya

✓	Ikiwa ni lazima moshi, moshi tu inje.
✓	Hakikisha kuwa sigara zako ni baridi kabisa kabla ya kuzitupa kwenye takataka.
✓	Hakikisha unatupa vidonge vyote vya sigara vizuri, usidanganye.

Mambo Yasifanye

✗	Usivute sigara wakati watoto wanapokuwa karibu.
✗	Usijaribu kuficha uvutaji wako kwa kwenda kwenye ile nyumba ya mwisho juu au msing.
✗	Usivute moshi kitandani au mahali popote ambapo unaweza kulala.

Moto Mdogo na Kizima Moto

Kuzima moto kunaweza kutumika kuweka mioto midogo midogo. Mwenye nyumba yako atakupa kizima moto ili kuendelea katika ghorofa yako. Unapaswa kutumia kizima moto kwa mioto midogo. Kwa mioto mikubwa, toka inje na upigie simu 911.

Mambo ya Kufanya

✓	Wakati wa kutumia kizima moto, nyunyiza kwenye msingi wa mioto.
✓	Kama kuna moto mdogo kwenye chungu kwenye jiko, funika chungu na kifuniko.
✓	Weka kizima moto mahali salama ambapo unaweza kuipata haraka.
✓	Pigia simu 9-1-1 katika dharura.

Mambo Yasifanye

✗	Kamwe usitupe maji kwenye moto wa grisi.
✗	Kamwe usiingie kwenye lifti ili kuondokana na moto; tumia ngazi.
✗	Kama kuungua ya stovu ya gesi haina mwanga juu, zima na uache mwenye nyumba yako kujua kwamba stovu yako haifanyi kazi.
✗	Never try to hide in your apartment during a fire. Get out and call 9-1-1.

Kemikali na Vifaa Vya Kusafisha

Inapotumiwa vizuri, bidhaa za kusafisha zitakusaidia kuweka usafi wa nyumba yako na afya. Inapotumika kwa njia isiy sahihi, zinaweza kusababisha uharibifu wa nyumba yako na inaweza hata kukufanya uwe mgonjwa sana. Ikiwa kuna watoto wadogo nyumbani kwako, endelea kusafisha bidhaa mahali ambapo hawawezi kupata matumizi yetu “kufuli kwa mtoto” kwenye baraza la mawaziri ambako hufugwa.

Mambo ya Kufanya

	Hifadhi bidhaa zote za kusafisha mahali salama ambapo watoto hawawezi kuzipata.
	Jaribu kiasi kidogo cha bidhaa ya kusafisha kwanza ili kuhakikisha inafanya kazi na haisababishi uharibifu.
	Fuata maagizo kwenye lebo.
	Nunua tu bidhaa za kusafisha ambazo ni salama kwa nyumba yako.

Kama Ni Lazima Utumie Dawa:

- Kamwe usichanganye dawa na bidhaa zingine za kusafisha.
- Ongeza maji kwenye bleach kabla ya kuitumia kusafisha.
- Hakikisha unavaa mask na glavu wakati wa kutumia bleach.
- Fungua dirisha au shabiki unapotumia dawa ya klorini.
- Kamwe usinusa harufu ya bleach.
- Usitumie dawa ya klorini ikiwa kuna watoto walio karibu.

Kupata Msaada

- Mwenye Nyumba
- Yasiyo ya Dharura
- Dharura (9-1-1)

Nani wa Kupigia Simu

Mwenye Nyumba

- Kama kuna maji kwenye chini ya nyumba.
- Jiko iliyovunjika, friji, kipashio, au tanuru.
- Madirisha yaliyovunjika au skrini.
- Uvujaji wa dari.
- Choo kinapofurika au kuzama au kuzama au kuoga hufungwa.

Non-Emergency

3-1-1	<ul style="list-style-type: none">• Bure moshi na carbon monoksidi uongozaji• Badilisha taka na kijalala• Ripoti suala kubwa la afya au usalama mwenye nyumba yako anakataa kurekebisha, kuomba ukaguzi wa Jiji.
1-800-222-1222	<ul style="list-style-type: none">• Dharura/Udhibiti wa Sumu
Wilaya ya Monroe Idara ya Afya 585-753-5171	<ul style="list-style-type: none">• Mende wa kitanda, mende, panya, takataka, harufu, wadudu, Kuvu, na kuongoza
2-1-1 Lifeline	<ul style="list-style-type: none">• Saidia kujiandikisha kwa programu za ndani na huduma za usaidizi• Ushauri wa shida ya afya ya akili.

Emergency (9-1-1)

- Fire
- Choking, bleeding
- Fighting
- Shooting
- Break-in or criminal activity
- Medical emergency

Namba Muhimu

Jina _____ Namba _____

Jina _____ Namba _____

Jina _____ Namba _____

Jina _____ Namba _____

Jina _____ Namba _____

Jina _____ Namba _____

Jina _____ Namba _____

Jina _____ Namba _____

Jina _____ Namba _____

Mambo Machache Zaidi

- Angalia barua yako kila siku
- Lipa bili zako kwa wakati
- Safisha nyumba yako kila siku
- Hifadhi pesa kwa ajili ya dharura
- Omba msaada
- Pata kujua majirani zako
- Na daima kumbuka, tunafurahi uko hapa ☺

